

Toimintamalli oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi

Poissaolot ovat lisääntyneet

Oppilaiden poissaolot ovat huolestuttavasti lisääntyneet myös Kajaanissa ja jatkuessaan ne voivat johtaa kouluakäymättömyyteen, jonka seuraukset ovat tutkitusti kauaskantoisia. Kaupungin yhtenä keskeisenä tavoitteena on panostaa lapsiin ja nuoriin. Oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi laaditulla toimintamallilla ja sen kehittämällä halutaan tukea oppilaiden edellytyksiä perusopetuksen suorittamiseen. Toimintamallin toimivuutta seurataan koulujen tasolla sekä opetuksen järjestäjän toimesta. Mallin kehittämiseksi palautetta voi antaa esim. Kajaanin kaupungin palautekanavan kautta tai suoraan kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijalle.

Merkkejä koulunkäynnin pulmista

Koulunkäynnin pulmat näkyvät aluksi usein vain kotona, kun kouluun lähteminen hankaloituu. Vähitellen myöhästelyt lisääntyvät ja muuttuvat yksittäisiksi poissaolotunneiksi. Lapsi saattaa olla pois tietyiltä tunneilta, tiettyyn aikaan päivästä tai viikosta. Poissaolojen lisääntyessä mahdollisuus siihen, että lapsi tai nuori jää kokonaan pois koulusta, kasvaa. Mitä pitemmäksi yhtenäinen poissaolojakso venyy, sitä hankalammaksi paluu takaisin kouluun muodostuu.

Tyypillisimpiä koulunkäynnin ongelmia ennakoivia hälytysmerkkejä ovat mm.

- Useita luvattomia poissaoloja tai myöhästelyä
- Vaikeus palata kouluun loman tai sairauden jälkeen
- Poissaoloja erityisesti sellaisina päivinä, jolloin on koe, esitelmä tai tietyn aineen oppitunti
- Lisääntyneet käynnit kouluterveydenhoitajan luona
- Lisääntyneet psykosomaattiset oireet mm. päänsärky, vatsakipu
- Jatkuva yhteydenpito kotiin koulupäivän aikana.

Alttiutta poissaoloihin lisäävät myös trauma tai läheisen kuolema sekä koulun vaihdokset ja nivelvaiheet esim. siirtymä alakoulusta yläkouluun. Myös oppimisvaikeudet sekä koulukiusaaminen lisäävät poissaolojen riskiä.

Tuetaan- yhdessä

Ensisijaisesti pyritään aina tukemaan jokaisen lapsen ja nuoren kiinnittymistä koulu yhteisön jäseneksi, mutta tarvittaessa nopea puuttuminen yhteistyössä kotien kanssa sekä tarvittavan tuen järjestäminen ovat avainasemassa.

Oppilaiden poissaolojen (luvaton poissaolo, sairauspoissaolo ja muu huolestuttava poissaolo) ehkäiseminen, seuranta ja niihin puuttuminen

LO/LV: oppilaiden läsnäolon seuraminen systemaattisesti ja aktiivisesti

Ennaltaehkäisevä toiminta

- Yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin oppilaiden osallisuuden, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin tukeminen
- Läpi lukuvuoden jatkuva ryhmäytyminen
- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- Oppilaan yksilöllinen kohtaaminen
- Läsnäolon myönteinen huomioiminen
- Positiivisen palautteen antaminen
- Sujuva yhteistyö kodin ja koulun välillä

LO/LV: Opiskeluhooltohenkilöstön konsultointi mahdollisimman matalla kynnyksellä

Huoli puheeksi

- Oppilaan poissaoloista herää huoli kotona/ koulussa.
- LO/LV keskustelee asiasta oppilaan kanssa ja on yhteydessä oppilaan huoltajaan/ lailliseen edustajaan sekä sopii mahdollisesta yhteydenotosta opiskeluhoollon työntekijään.

LO/LV: Opiskeluhooltohenkilöstön konsultointi mahdollisimman matalla kynnyksellä

yli 30 h alakoulu / 50 h yläkoulu

- LO/LV saa sähköpostitse oppilaskohtaisen ilmoituksen poissaolorajan ylitymisestä.
- LO/LV selvittää poissaoloja keskustelemalla oppilaan ja huoltajan kanssa esim. puhelimitse tai Wilma-viestin välityksellä.
- LO/LV sopii tarvittaessa tukitoimet ja seuraavan tarkasteluajankohdan.
- LO/LV tekee kirjauksen yhteydenotosta Wilmaan.

LO/LV: Opiskeluhooltohenkilöstön konsultointi.
Työnjako sovittava: Poissaolojen taustasyiden ja kokonaistilanteen kartoittaminen. Esim. käytettävissä SRAS-koulupoissaolokysely.

yli 60 h alakoulu / 80 h yläkoulu

- LO/LV saa sähköpostitse oppilaskohtaisen ilmoituksen poissaolorajan ylitymisestä.
- LO/LV selvittää uudelleen poissaoloja keskustelemalla oppilaan ja huoltajan kanssa sekä tekee kirjauksen yhteydenotosta Wilmaan.
- LO/LV/opiskeluhoollon palveluiden tarpeen havainnut työntekijä kutsuu tarvittaessa koolle yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän palaverin → selvitetään poissaolojen taustalla olevia syitä → sovitaan tukitoimet, seuranta ja vastuuhenkilöt.
- Jos palaveria ei järjestetä, LO/LV sopii tukitoimet ja seuraavan tarkasteluajankohdan oppilaan ja huoltajan kanssa.

LO/LV: Opiskeluhooltohenkilöstön konsultointi.
Työnjako sovittava: Poissaolojen taustasyiden ja kokonaistilanteen kartoittaminen.
Yhteistyötahojen lisääminen.

yli 80 h alakoulu / 100 h yläkoulu

- LO/LV saa sähköpostitse oppilaskohtaisen ilmoituksen poissaolorajan ylitymisestä.
- LO/LV selvittää uudelleen poissaoloja keskustelemalla oppilaan ja huoltajan kanssa, tekee kirjauksen yhteydenotosta Wilmaan sekä kutsuu koolle monialaisen asiantuntijaryhmän palaverin → selvitetään poissaolojen taustalla olevia syitä → sovitaan tukitoimet, seuranta ja vastuuhenkilöt → tarvittaessa kutsutaan koulun ulkopuolisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden toimijoita mukaan tai ohjataan oppilas ko. palveluihin.
- Mikäli poissaoloja on em. tukitoimista huolimatta runsaasti/jatkuvasti, LO/LV/tuen tarpeen havainnut työntekijä tekee sosiaalihuoltolain mukaisen yhteydenoton tai lastensuojeluilmoituksen konsultaation pohjalta.

Huoltaja/laillinen edustaja

Vastuu lapsen kouluun tulemisesta.

Luvalliset poissaolot haetaan Wilmassa
→ 1-3 pv luokanopettaja/-valvoja
→ yli 3 pv rehtori

Poissaolosta ilmoitetaan joko etukäteen Wilman kautta tai äkillisestä poissaolosta samana päivänä.

Jos huoli herää lapsen poissaoloista, matalalla kynnyksellä yhteys luokanopettajaan/-valvojan ja/tai opiskeluhoitopalveluiden toimijaan.

Oman lapsen kanssa voi käydä keskustelua poissaoloista esim. Tuen käsi-mallia hyödyntäen.

Opetuksen järjestäjä

Seuraa poissaoloista saatavaa tietoa säännöllisesti lukuvuoden aikana.

Käyttää em. tietoa poissaolojen ehkäisemiseen ja niihin puuttumiseen liittyvien toimenpiteiden suunnitteluun yhteistyössä Kajaanin opiskeluhoitopalveluiden ohjausryhmän kanssa.

Tukee kouluja poissaoloihin liittyvässä työssä.

Oppilas

Oikeus käydä koulua ja vastuu osallistua säännöllisesti koulutyöhön.

Voi olla yhteydessä opettajaan tai muihin koulussa työskenteleviin aikuisiin, mikäli tuntee itse huolta omasta koulunkäynnistään.

Luokanopettaja, luokanvalvoja

Seuraa oppilaan poissaoloja systemaattisesti ja jatkuvasti.

Lainmukainen velvoite puuttua poissaoloihin, mikäli asiasta nousee huoli.

Myöntää 1–3 pv luvalliset poissaolot, keskustelee oppilaan ja tarvittaessa huoltajan kanssa poissaolojen vaikutuksista opiskeluun.

Puuttuu sekä selvittää oppilaan ja huoltajan kanssa

- luvattomat ja selvittämättömät poissaolot
- toistuvat ja pitkäkestoiset poissaolot
- toistuvat myöhästymiset
- toistuvat poissaolot samasta oppiaineesta
- toistuvat poissaolot tiettyinä viikonpäivinä
- poistumiset kesken oppitunnin tai koulupäivän
- oppilaan läsnäolot koulussa, mutta ei oppitunneilla
- kavereiden kanssa yhtäaikaiset poissaolot

Aineenopettaja ilmoittaa luokanvalvojalle yksittäisessä oppiaineesta toistuvista poissaoloista. Opettajat sopivat työnjaosta liittyen huolen puheeksi ottamiseen.

Huolen puheeksi ottaminen esim. Tuen käsi-mallia tai Oppimisen ja koulunkäynnin käsikirjassa kuvattua Dialogisen huolen puheeksi ottamisen mallia hyödyntäen.

Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhoito

Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö kuuluu kaikille koulun toimijoille.

Opiskeluhoitoryhmä seuraa luokkien tilannetta yleisellä tasolla ja suunnittelee sekä toteuttaa tarvittavia tukitoimenpiteitä.

Kouluissa toteutetaan yhteisöllisten opiskeluhoitosuunnitelmien sekä mallissa kuvattujen suositusten mukaisesti ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä.

Opiskeluhoitopalveluiden toimijat

Toteuttavat osaltaan yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä.

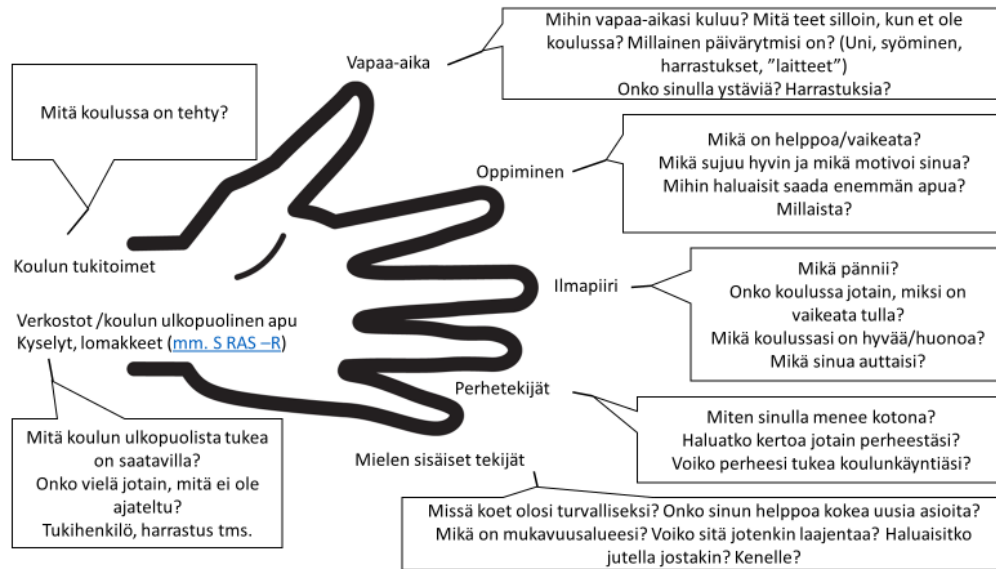
Antavat tarvittaessa konsultaatiota.

Seuraavat tarvittaessa oppilaiden poissaoloja antaessaan yksilökohtaisia opiskeluhoitopalveluita.

Osallistuvat monialaisiin asiantuntijaryhmiin kutsuttaessa.

Toimivat huolen herätessä ohjeistusten ja lain velvoitteiden mukaisesti.

Selvittävät oppilaan tuen tarvetta ja tukevat osaltaan hänen koulunkäyntiään.

Tuen kädellä otetaan huoli puheeksi jo varhaisessa vaiheessa ja kartoitetaan oppilaan tilannetta.

SRAS

School Refusal Assessment Scale (Kearney 2007)

Koulupoissaolokysely

- Pyritään selvittämään mistä poissaolo johtuu
- 24 kysymystä, jotka pisteytetään ja saadaan suoraan näkymä ko. syihin
- Ei sisällä ympäristöön tai kiusaamiseen liittyviä asioita
- Käännetty osana pääkaupunkiseudun LAPE-työskentelyä
- Löytyy osoitteesta:

www.socca.fi

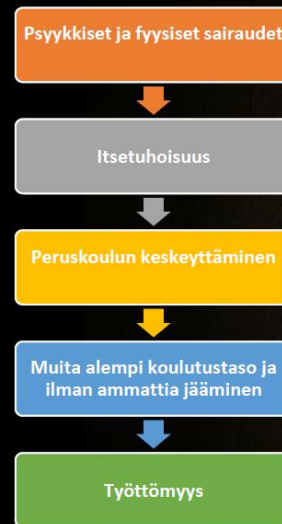
Johanna Sergejeff

Tärkeää on myös selvittää poissaolojen taustalla usein vaikuttavia moninaisia tilanteita ja syitä yksilöllisten tukitoimien onnistumiseksi. SRAS-kyselyä Kajaanissa toteuttavat koulukuraattorit.

Seurauksia koulukäymättömyydestä

- Mielen terveyden ongelmia
- Kouluttamattomuutta
- Päihteiden käyttöä
- Yksinäisyyttä
- Syrjäytymistä

Esim. Heyne, Sauter & Meynard, 2015., Christle, Jolivet & Nelson 2007., Attwood & Croll, 2006.

Vinnerljung 2010, Heino & Johnson 2010, Kääriälä ym. 2018

